

בשיטה האמריקאית

מיכאל יפה, זכרונאי אנגלו סאקס מספר במבטא כבד ובעיניים בוהקות על החזון הפוליטי, על השיטה האמריקאית ועל הרצון ליישמה כאן בארצנו

טלי מרגלית

"שלנו, מאיתנו, עבורנו", הוא שם העמותה החדשה אותה מקים מיכאל יפה. זו אינה רק סיסמא מפוצצת אלא אמונה שאפשר לשנות את צורת השלטון בארץ, את דרך בחירת נציגינו הפוליטיים ואת השפעתנו כאזרחים על המתחולל בזירה הלאומית.

בימים אלה עומדים להגיש יפה היזם וחבריו בקשה רשמית לרשם העמותות הממשלתי.

הוא מספר: "אני מתעסק בנושא הרפורמות בממשל ובחינוך ציבורי כבר מספר שנים. כתבתי מספר מאמרים ופרסמתי בג'רוזלם פוסט ובעיתון הארץ וכינוסים במסגרת מדעי המדינה, פעילות ציבורית ופוליטית. באירועים אלה אני רואה הזדמנות ללמוד על הנושא. נוצר גרעין של כ-20 אנשים פעילים ועוד כ-250 הביעו התעניינות בנושא. בעזרת מספר אנשים בנינו אתר באינטרנט שמומן מתרומות והיזמה חיה ומתגלגלת."

יפה בא מתחום התקשורת וייסד בעבר את קורס תקשורת מתווכת מחשבים. הוא מתעסק במספר תחומים במקביל וכעת מקדיש הרבה מזמנו ומרצו בהקמת העמותה. הוא כותב מאמרים בנושאי השקעות, כותב על חברות ישראליות באינטרנט ועוסק בעוד מספר פרויקטים של כתיבה. הוא עוסק בנימוח המצב והשיטה הפוליטית בארץ, ומיעץ לרופא מקומי בתחום גוף-נפש, כשברקע חולם לכתוב רומן.

מיכאל, 47 נשוי+4 חי בזכרון כ-20 שנה. במקור הוא אמריקאי ממישיגן. בארה"ב עבד כמהנדס. ב-87' עלה עם אשתו לארץ ומהר מאד מצאו את מקומם במושבה. ב-90' חזר למישיגן בכדי לסיים תואר דוקטורט בתקשורת, וב-95' חזר לכאן. בנוסף לעיסוקיו הרבים הוא מתנדב במשא"ז בקבוצת האופניים, אוהב לרכב, לשחות ולכתוב לפרנסתו וכתביב.

"הקריירה הראשונה היתה בהנדסת חשמל. מאוחר יותר עברתי לתקשורת וכעת אני עוסק בתרבות. היוזמה שלנו היא תרבותית - אנחנו לא לוביסטים ולא מפלגה. אנחנו רוצים להקים, לעורר, ולעודד בציבור את העצמת האזרח, לגרום לאנשים שיושבים בתפקידי ייצוג והנהגה לשרת את ציבור הבוחרים. בכדי לשפר את המצב הנוכחי אנחנו צריכים שיטה שעובדת ומייסדת את התלות של כל נציג ומנהיג באופן ישיר באזרח. היום התלות הזו אינה קיימת."

הרעיון הכללי של העמותה הוא לחלק את 120 חברי הכנסת ל-120 מחוזות וליצור מצב בו כל מחוז בוחר נציג אחד. המפלגות שתוקמנה ייצגו יעדים ועקרונות ויעבדו לממשם. "המפלגה", מסביר יפה, "תאפשר את הקשר בין הנציג לאזרח. היום היא עומדת בין הנציג לאזרח ולא מאפשרת קשר ביניהם. מטרת המפלגה לתמוך במועמדים ממספר מחוזות. אנו שמים למטרה ליצור מפלגה כארגון של אנשים שחושבים בצורה דומה. היום, כאשר נבחר נציג לכנסת זה לא מבטיח מימוש

של מטרות.

ריכוז המפלגה לא תהיה רק בחירה אחת לאומית אלא הם יצטרכו לשים לב לבחירות בכל מחוז ומחוז. כך יתהדק הקשר בין ח"כ לאזרח. היום יש 120 ח"כים שמשרתים 9 מליון אזרחים אך אין כל יחס בין הנציגים לאזורים השונים. בשיטה שלנו בכל מחוז ומחוז יהיה קשר ברור וקרוב בין הנציג לבין האזרח ביחס של בערך נציג לכל 55,000 אזרחים."

השיטה החדשה אותה מציע יפה תיזכור צורך של הנציג להצטיין בכדי שיבחר שוב במחוזו: "לא יהיו לו תרומים אם אנשים לא יהיו מרוצים מהשגיו מיושרו או מתפקודו. המילה האחרונה תהיה של האזרח בניגוד להיום כאשר המילה האחרונה של המפלגה אשר מחליטה על דעת עצמה מי ישוב בכנסת." רעיון מרכזי נוסף בו דנה העמותה הוא ליצור הפרדה מוחלטת בין הרשות המחוקקת - הכנסת - לבין הרשות המבצעת - הממשלה. בכדי ליצור את הרפורמה מציעה העמותה לאמץ את השיטה האמריקאית - השיטה הנשיאותית בה נבחר לחוד ראש הממשלה - הנשיא ומתבטל תפקיד הייצוגי הקיים היום.

הרי בשנות ה-90 היו בחירות נפרדות לרשות הממשלה. במה זה שונה?

"אז היתה אומנם בחירה ישירה לרשות הממשלה אבל השאירו את השיטה הפרלמנטרית כך שבקלות ניתן היה להפיל את הממשלה. בשיטה הנשיאותית ניתנת לרה"מ או לנשיא מידת העצמאות מן הרשות המחוקקת. אפשר להדיח נשיא רק לאחר תהליך של משפט, הנערך ברשות המחוקקת, שבו הנשיא הורשע בפשע נגד המדינה, בשחיתות, או בעבירות נוספות. בשיטה הנשיאותית מצביעים האזרחים למועמדים ע"פ מצעו ומדיניותו במספר נושאים, כמו כלכלה, חינוך, ביטחון ובריאות. רה"מ יבחר בשיטה הנשיאותית, כלומר באופן ישיר וכך תשמר הפרדה בין הרשות המחוקקת לרשות המבצעת בכדי שכל רשות תבדוק ותבלום את השניה מבלי שיהיה ניגוד אינטרסים. היום יש לח"כים שתפקידם לחוקק ולהצביע על חוקים ולהשפיע על מימון הממשלה, שבפועל מי שמאשר את התקציב הוא גם מי שמשמש בו. מצד שני מכיוון שרה"מ לא יכול להקים ממשלה בלי אישור הכנסת הוא צריך למלא את הקבינט שלו בשרים שלא מאמינים במדיניות שלו. בשיטה הנשיאותית בוחר רה"מ אנשים מקצועיים בכדי לספק שירות ממשלתי. אנשים אלה אינם משתייכים לרשות המחוקקת או השופטת. היום המצב בממשלה זהה ל'כיסאות מוזיקליים' כאשר אנשי הקבינט ממלאים תפקידים בהם אינם מומחים ואינם נאמנים לרה"מ, שמפחד שיפילו אותו.

השיטה הנשיאותית עובדת כמו חברה שבראשה מנכ"ל ותחתיו, בהיררכיה נמצאים העובדים. כמנכ"ל ראש הממשלה לוקח אחריות אישית על תפקוד שריו, שבאחריותו. כך אין מצב שהוא יאשם את סגניו. הוא לוקח על עצמו את האחריות של כל מה שקורה בממשלתו ואם זר לא מתפקד כהלכה הוא דורש את התפטרותו."

האם יש קואליציה בשטח זו?

"אין קואליציה בשיטה הנשיאותית. לעיתים צריך הנשיא לקבל אישור מהכנסת, אך אסור שח"כ יהיה שר בכדי למנוע ניגוד אינטרסים."

מה יהיה ההבדל העיקרי בשיטה אותה אתם מציעים?

"לאזרח תהיה המילה האחרונה מי מנהיג ומי הנציג. זו תהיה שיטת בחירות רובית ולא יחסית.

בשיטה היחסית היום, בה בוחרים מפלגה ולא אדם נוצר פילוג בציבור כיוון ואין רוב ציבורי. לא היתה שום מפלגה בהיסטוריה שלנו שנבחרה ברוב קולות. אנו מציעים שיטה שלרוב תהיה משמעות הרבה יותר גדולה. אנו רואים בכך הזדמנות לאיחוד הציבור הישראלי. אנשים ידעו שבכל מחוז רק נציג אחד יבחר וכך הם יצטרכו למצוא מכנה משותף. בשיטה הרובית, קשה למועמד של מפלגה עם עניין אחד לזכות בהצבעה. כל מועמד שמקווה לזכות בבחירות יצטרך להתייחס להרבה נושאים ציבוריים בכדי למשוך את דעת של רוב הקהל במחוז. עם זאת עדיין תהיינה מפלגות קטנות."

איך אתם כעמותה מגיעים לתודעה הציבורית?

"אנחנו רואים עצמנו כתנועה ויוזמה תרבותית ואנו מנסים להפיץ את המסר והחזון דרך העמותה. אנחנו תנועה עממית. אין בכוונתנו לרדוף אחרי סלבריטאים וח"כים. אם ירצו להצטרף נהיה שמחים לקבל תמיכה אך קהל היעד שלנו זה אנשי העם. אנו מגייסים פעילים בכל הארץ מעכו בצפון ועד ב"ש ודרומה, ממציעים פוליטיים שונים מהימין ומהשמאל. אנו מנסים לטפל בבעיות מבחינה מערכתית, שורשית. אנו עושים הייד פארקים, אירועים ציבוריים... בצעד הראשון אנו מגייסים גרעין ומקימים עמותה. אנו לקראת סוף הצעד ויש נוכחות ארגונית בכל הארץ. אנחנו מתכוונים לפתוח סניפים ולהעביר את מסרינו מפה לאוזן ודרך יחסי ציבור ודרך כל דבר שיגדיל את התודעה והמודעות."

כמה זמן אתם פועלים בנושא?

"באופן ארגוני אנחנו בשטח כשנה וחצי. אני עוסק בנושא זמן רב אך הצעדים בירוקרטיים עוד בתחילתם."

מה הביא אותך להאמין שיש צורך בדרך פוליטית אחרת?

"אחרי מספר בחירות בארץ התחושה והצפייה והאבחנה שיש נתק בעמוד השדרה בין הציבור והממשלה. בשנת 2000 התחלתי לכתוב על הנושא, לתכנן ולחשוב מה לעשות. אחרי נפילת ממשלות כשראיתי שקואליציות של שרים שפועלות נגד רה"מ שאמור להיות הבוס שלהם וראיתי איך דברים מתבצעים ולא מתבצעים אני רואה איך עובדים על הציבור. מתקיימות הצבעות אך הקשר בין הציבור לממשלה חסר, וכך נוצר חוסר כיוון. בספטמבר נערך ראיון עם אולמרט. שאלו אותו מה האג'נדה שלו והוא אמר שלראש ממשלה אין צורך באג'נדה. זה לא רק אולמרט. ראינו ממשלות חסרות אג'נדה או שהקואליציה מנעה מהאג'נדה להתבצע ובגלל ההתפזרות לכל הכיוונים לא התבצע כלום. במקום לשרת את הציבור, חילקו את הכוח כהטבות, כמו עוגה. אנו דואגים שהפילוג החברתי לא יהפוך להיות קוטבי בשיטה היחסית הקיימת. יש היום סכנה לקריסה ממשלתית, חברתית, ולאומית. הרוב צריך למצוא את עצמו שוב, להביע את עצמו. יש דבק עקרוני שמאחד כל לאום וכל מדינה. השיטה הנוכחית הורסת ושואבת את הדבק הזה. רואים את זה גם בפוליטיקה וגם בחברה."

אני רואה פוטנציאל עצום למדינת ישראל. אני רואה את השיטה שלנו שפוגעת ביכולת לממש את הפוטנציאל. יש סטריאוטיפ של יהודים יש יותר מדי דעות אבל אם יש שיטת בחירות טובה אנחנו יכולים להתאחד כמדינה וכלאום ולהשיג יותר. זה הכרחי אם אנחנו רוצים לשרוד בפני האתגרים שלפנינו."

מה התקווה שלך?

"שהציבור יתעורר עם תקווה ועם בטחון עצמי שהיום לא קיימים. אנשים אומרים שאי אפשר לשנות את השיטה. אני חולק על דעה זו. יש אומרים שיש אנשים לא טובים בממשלה. אני חושב שהרבה אנשים טובים בממשלה אך השיטה היום מונעת מהם לפעול לטובת הציבור. השיטה שמום עובדת לטובת הבינוניים. אנחנו צריכים נציגים מצטיינים, עם חזון. לא רק להעצים את המפלגה שלהם ולנצל את מקומם אלא לראות עצמם כמשרתי הציבור. החזון שלי שנתעורר ונדרוש את השינויים לטובת הציבור. הכל בשם שלנו: "שלנו, מאתנו, עבורינו", "ע"פ הציטוט של אברהם לינקולן בנאומו בגטיסברג, "... שממשלה ששייכת לציבור, מתבצעת על ידיו ופועל למענו, לא תעלם מעל כדור הארץ..."

ליוזמת "שלנו, מאתנו, עבורינו" יש אתר אינטרנט בכתובת

<http://www.directrepisrael.org>